

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Iconografía, iconoloxía e tipoloxía II

Departamento: Historia, valoración e clasificación dos bens culturais

Obrigatoria da especialidade	Curso: 3º escultura	2º Cuadrimestre	2 ECTS
------------------------------	---------------------	-----------------	--------

Teórica

Profesor: José Granados Marín
granadosmarin@edu.xunta.gal

Horario: 2 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Estudo das principais fontes, características e tipos iconográficos do mundo cristián, así como a súa correcta contextualización temporal e espacial. Recoñecemento e clasificación dos episodios, personaxes e elementos simbólicos constitutivos da iconografía cristiá. Aplicación á conservación-restauración de bens escultóricos.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ESCULTURA

CURSO ACADÉMICO 2019-2020

EE5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concernerente ao escultórico.
EE10	Utilizar os recursos que as novas tecnoloxías facilitan para o desenvolvemento do exercicio profesional.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Recoñecer e clasificar de maneira básica os principais elementos iconográficos do mundo cristián presentes nos bens escultóricos, identificando o proceso evolutivo dos mesmos así como as transformacións acontecidas.

Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no ámbito da historia da arte e a conservación-restauración.

Dominar a terminoloxía específica da materia, os conceptos e as metodoloxías de análise iconográfica, iconolóxica e tipolóxica.

Investigar o patrimonio cultural escultórico desde o punto de vista histórico, das súas fontes documentais, da súa evolución material, funcional ou simbólica, así como a súa adecuación aos traballos de conservación-restauración de bens culturais. Coñecemento dos principais métodos e técnicas de investigación tipolóxica aplicados á conservación-restauración de bens culturais de tipo escultórico.

UNIDADES DIDÁCTICAS

Unidade	Subtemas	% no total da materia
1. Orixe, fontes e primeiros exemplos da iconografía cristiá presentes nos bens escultóricos.	Introdución á iconografía cristiá. Fontes e evolución histórica. Iconografía do mundo paleocristián e altomedieval. Representacións alegórico-simbólicas de Xesús no primeiro cristianismo.	15%
2. Iconografía do Antigo Testamento.	Fontes, episodios e personaxes principais presentes nos bens escultóricos. Correspondencias co Novo Testamento.	20%
3. Iconografía do Novo Testamento.	Nacemento e infancia de Cristo. Vida pública de Xesús. A Paixón. A Resurrección. Ascensión. Pentecostés.	25%
4. Iconografía cristolóxica e mariana. O Xuízo Final.	Variantes tipolóxicas da figura de Xesús ao longo da historia. Introdución á figura da Virxe. Temas de iconografía mariana anteriores ó nacemento de Xesús e posteriores ao Pentecostés. Principais advocacións marianas. Representacións escultóricas máis importantes. Iconografía do Xuízo Final.	15%
5. Iconografía dos santos.	Fontes e clasificación. Arcanxos, apóstolos e evanxelistas. Pais da Igrexa. Mártires, ermitáns e virxes do primeiro cristianismo. Iconografía das ordes relixiosas: hábitos, atributos, divisas e blasóns. Advocacións máis importantes. Principais exemplos escultóricos.	25%
6. Outras imaxes, xéneros e tipos da iconografía cristiá.	Simbolismo animal, vexetal e mineral. Virtudes e pecados. Emblemática na Idade Moderna.	10%

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesión maxistral	26		26
Estudos de caso, debates e outras actividades	6	2	8
Traballos tutelados	4	4	8
Estudo autónomo		8	8
Total	36	14	50

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Coñecemento das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as sesións maxistras e outras ferramentas aportadas.
Traballos titorizados	Realización de tarefas relacionadas cos contidos da materia nas que se prime a capacidade de investigación e documentación sobre os temas e obras propostas. Preparación por parte do alumno de algún contido da materia indicado polo profesor. As directrices, metodoloxía e a secuencia das tarefas serán indicadas polo profesor ó alumno tanto para a súa correcta elaboración e presentación escrita e oral.
Estudos de caso, debates e outras actividades	Charlas abertas a partir da lectura e comentario crítico de artigos científicos; exercicios de reflexión e propostas de intervención, de forma individual ou cooperativa; outras actividades, como visitas externas e traballos asociados a elas. Prácticas de expertización perante o estudo e análise e identificación de bens escultóricos concretos; charlas abertas a partir da lectura e comentario de artigos científicos, noticias de actualidade ou estudos de caso; outras actividades como visitas externas e traballos asociados a elas.
Presentación/Exposición	Exposición oral por parte do alumnado do traballo titorizado.
Proba escrita (avaliación continua)	Exame dos contidos tratados nas aulas, a realizar en datas próximas ao final do cuadrimestre.
Proba da convocatoria ordinaria	Exame para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua (por falta de rendemento académico, por perder o dereito á mesma ou por renunciar á mesma). A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBBCCG. A totalidade dos contidos da presente guía docente é susceptible de ser materia de exame.
Proba da convocatoria extraordinaria	Exame para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua ou o exame final ordinario. A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBCG. A totalidade dos contidos da presente guía docente é susceptible de ser materia de exame.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Proba escrita	<p>Avaliación dos coñecementos adquiridos ó longo do curso mediante a realización dunha proba escrita. A proba terá unha duración de dúas horas e constará de dúas partes:</p> <p>a) Identificación, comentario e análise de varias obras propostas. 60% da nota total.</p> <p>b) Resposta a unha ou varias preguntas relacionadas cos contidos da materia, comentario e análise de textos, etc. 40% da nota total.</p> <p>O dominio da linguaxe escrita así como da terminoloxía científica da materia son imprescindibles para a superación da proba.</p>	60 %
Traballos titorizados	Rigor técnico e metodolóxico no ámbito da documentación e a investigación, corrección formal e calidade da presentación. Sentido crítico e capacidade para plantexar hipótesis. Realización e entrega en prazo.	20 %
Presentación oral dos traballos titorizados	Competencias expositivas; capacidade de síntese; desenvolvemento dos contidos e habilidades divulgativas. Realización en prazo e adecuación ao tempo asignado para a súa exposición.	10%
Observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula.	Interés pola materia, participación e asistencia regular.	10 %
Total		100 %
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA ORDINARIA		100%
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA		100%
OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN:		
<ul style="list-style-type: none"> • Todos os alumnos teñen dereito a unha proba ordinaria e outra extraordinaria. As datas, horas e lugares de celebración das mesmas faranse públicas coa suficiente antelación e poderán ser consultadas nos taboleiros e na páxina web da ESCRBCCG. • Avaliarase de forma continuada o progreso do proceso de aprendizaxe. A cualificación final para a avaliación continuada consistirá nos sistemas de avaliación expostos na táboa anterior. A fórmula de cálculo para a cualificación obtida ó longo do curso será a seguinte: [Cualificación final = nota proba escrita final x 0,60 + nota traballos titorizados x 0,20 + nota presentación oral dos traballos x 0,10 + nota da observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula x 0,10]. As convocatorias ordinaria e extraordinaria consistirán nunha proba escrita a cualificación da cal suporá o 100% da nota final da convocatoria. 		
ATENCIÓN PERSONALIZADA		

Ofreceráse atención personalizada ao alumnado durante todo o curso. As titorías realizaranse no despacho do profesor no horario asignado ao comezo do curso e mediante o correo electrónico do profesor.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- CARMONA MUELA, J.: *Iconografía cristiana. Guía básica para estudiantes*, Madrid, 2003.
- DARIAS PRÍNCIPE, A.: “Iconografía de las órdenes religiosas en el Occidente cristiano: hábitos, divisas y blasones”, en *OPUS MONASTICORUM II: arte beneditino en los caminos de Santiago*, Xunta de Galicia, pp. 9-40.
- DUCHET-SUCHAUX, G. y PASTOUREAU, M.: *Guía iconográfica de la Biblia y los santos*, Madrid, 2003.
- ESTEBAN LORENTE, J.F.:
 - *Tratado de iconografía*, ISTMO, Madrid, 1998.
 - *Iconografía de los santos*, ISTMO, Madrid, 1998.
 - *Iconografía cristiana. Guía básica para estudiantes*, ISTMO, Madrid, 2003.
- FERGUSON, George: *Signos y símbolos en el arte cristiano*, Buenos Aires, 1956.
- GARCÍA MAHIQUES, R.: *Iconografía e iconología. La historia del arte como historia cultural (2 vols.)*, Madrid, Encuentro, 2008.
- GRABAR, A.: *Las vías de la creación en la iconografía cristiana*, Madrid, 1985.
- MÂLE, E.:
 - *El gótico. La iconografía de la Edad Media y sus fuentes*, Madrid, 1986.
 - *El arte religioso de la Contrarreforma. Estudios sobre la iconografía del final del siglo XVI y de los siglos XVII y XVIII*, Madrid, 2001.
- MONREAL Y TEJADA, L.: *Iconografía del cristianismo*, Barcelona, Acantilado, 2000.
- MORALEJO, S.: *Formas elocuentes. Reflexiones sobre la teoría de la representación*, Madrid, 2004.
- PANOFSKY, E.: *Estudios sobre iconología*. Alianza editorial. Madrid, 1985.
- RÉAU, L.:
 - *Iconografía del arte cristiano. Iconografía de los santos A-F*, Barcelona, 1996.
 - *Iconografía del arte cristiano. Iconografía de los santos G-O*, Barcelona, 1997.
 - *Iconografía del arte cristiano. Iconografía de los santos P-Z*, Barcelona, 1998.
 - *Iconografía del arte cristiano. Introducción general*, Barcelona, 2000.

OBSERVACIÓNS

- Usarase a plataforma Moodle para que o alumno poida consultar e dispoñer da presente guía docente, para deixar material didáctico para o alumnado, para formalizar a entrega de traballos e para outros usos relacionados coa materia e tamén como modo de comunicación profesor/alumno. O uso desta plataforma é obrigatorio para o alumnado que curse a avaliación continua, e moi recomendable para o resto.
- É imprescindible que o alumno aplique una metodoloxía axeitada á hora de proceder ó estudo dos contidos da materia e á realización das distintas tarefas (toma de apuntes e anotacións, busca e selección de materiais, cronogramas, presentacións, etc.).

- O plaxio e apropiación de materiais científicos en distintos soportes (edicións dixitais ou en papel) sen o citado previo da súa fonte é un delito e suporá un suspenso.
- A biblioteca da Escola conta con material bibliográfico específico sobre os contidos da materia. O seu uso habitual é recomendable para acadar correctamente os obxectivos da materia.
- O uso ou funcionamento de teléfonos móbiles e outros dispositivos (TIC,s) con capacidade de copia ou gravación non está permitido.